

Müsiqə BAYRAMLI

Dünənki buraxılışımızda yer alan “Əziz Şuşa - əzəli Azərbaycan yurdu, ermənilər üçün yad şəhər” adlı məqaləsində qeyd etdiyimiz kimi, Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Gəncləri Günü'nün 25 illiyinə həsr olunmuş Gənclər Forumunda çox önəmli məsələlərə toxundu. Dövlət başçısı yeni mərhələdə dövlət siyasətinin əsas strateji istiqamətlərini və prioritetlərini diqqətə çatdırdı, həmçinin günümüz üçün aktual olan bir sıra tarixi məqamlara nəzər saldı.

Azərbaycan Prezidentinin toxunduğu məsələlərdən biri də Şuşanın doğma - əzəli Azərbaycan yurdu və ermənilər üçün yad şəhər olması oldu. “İşğala qədər, yəni sovet dövründə Şuşanın Azərbaycan xalqı üçün, mən belə hesab edirəm, əhəmiyyəti onda idi ki, bu, qədim Azərbaycan şəhəridir, tarixi Azərbaycan şəhəridir və əsassız olaraq sovet hakimiyyəti tərəfindən süni şəkildə yaradılmış Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin tərkibinə salındı. Yəni bəli, Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti Azərbaycanın tərkibində idi. Amma onun tərkibində Şuşa şəhəri var idi. Keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin rəhbərliyi arasında, Büro üzvləri arasında o vaxt bir azərbaycanlı var idi. Doqquz, ya on büro üzvü idi, onlardan biri azərbaycanlı idi - Şuşa şəhərinin rəhbəri, o vaxt birinci katib deyirdilər”, - deyərək dövlət başçısı vurğuladı.

Şuşanın birinci katibləri kimlər idi?

Həmin azərbaycanlı şəxslərin kimliyi barədə müxtəlif mənbələrdən araşdırmağa başladıq. Təəssüflər olsun ki, vikipediya belə ətraflı məlumatlara rast gəlmək mümkün olmadı. Uzun axtarışlardan sonra tədqiqatçı-jurnalist Vasif Quliyevlə əlaqə yaratdıq. V.Quliyevin qəzetimizə verdiyi məlumata görə, Azərbaycan Kommunist Partiyası Şuşa rayon Komitəsinin birinci katibi vəzifəsində 7 nəfər çalışıb. Belə ki, katiblər sırasında

*İdris Məhərrəmov (1952-1958),
Nurəddin Ağayev (1958-1963),
Arif Ağakışiyev (1966-1972),
Qəşəm Aslanov (1972-1975),
Əhəd Kərimov (1975-1980),
Niyaz Hacıyev (1980-1988),
Vaqif Cəfərov (1988-1991) yer alıblar.*

Qeyd edək ki, Nurəddin Ağayevdən sonra 1963-cü ildə Şuşa ilə Xankəndi birləşdirildi və mərkəz Xankəndi oldu.

Katiblərin faciəvi sonluğu

Xəbər verdikimiz kimi, onlardan biri Qəşəm Aslanov faciəli şəkildə avtomobil qəzasında dünyasını dəyişmişdi. Onun xələfi Vaqif Cəfərov isə 1991-ci ildə Qarabağda bir sıra dövlət xadimləri ilə birgə içində olduğu Mi-8 hərbi vertolyotun ermənilər tərəfindən vurulması nəticəsində həlak olmuşdu. SSRİ dağıldıqdan sonra raykom icra hakimiyyəti adlandırıldı. 7 noyabr 1991-ci ildə isə Mikayıl Gözəlov Şuşa rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı təyin edilmişdi.

İcra başçısı Mikayıl Gözəlov niyə güllələndi?

Mikayıl Gözəlovun ən böyük əməyi bölgədə erməni işğalına qarşı mübarizə olub. Şuşanın və Qarabağ yaşayış məntəqələrinin müdafiəçilərinin lazımı silah, sursat və texnika ilə təmin olunmasında xüsusi fəallıq göstərərək, öz vəsaiti hesabına respub-

Şuşanın birinci katibləri və onların faciəvi sonluqları...

likamızın bir çox bölgələrindən, eləcə də başqa ölkələrdən xeyli silah, sursat və texnika gətirilməsinə rəhbərlik edib.

Bundan əlavə, Şuşanın genişləndirilməsinə və azərbaycanlıların rahat yaşaması üçün evlərin tikilməsinə köməklik göstərmiş. Azərbaycan Milli Ordusunun ilk rəsmi hərbi hissələrindən olan 816 sayılı Şuşa ərazi özünmüdafiə taborunu yaradanlardan biri olub. Həmçinin Şuşanın ermənilər yaşayan Qala dərəsi, Böyük Qala dərəsi, On verst, Salatın kənd (keçmiş Yeğsahog) kəndlərinin azad edilməsi əməliyyatına rəhbərlik edib. Laçın-Şuşa yolunun təhlükəsizliyini təmin edənlərdən biri olub.

Əfsuslar olsun ki, iş başında ikən 11 dekabr 1991-ci ildə əslən şuşalı olan təcili yardım maşını sürücüsü Elbrus İbrahimov tərəfindən avtomat silahdan açılan atəşlə qətlə yetirilib. Qətlin səbəbləri indiyədək müəmmalı qalır. Ömürlük həbs cəzasına məhkum edilən Elbrus İbrahimov 2019-cu ildə həbsxanada vəfat edib.

Mikayılın öldürülməsi ermənilərin əsas məqsədlərindən biri idi

E.İbrahimov Şuşa rayon icra başçısını niyə güllələmişdi? Bu, qətl hadisəsi kimin, yaxud kimlərin planı idi? Suallarımıza cavab tapmaq üçün axtarışlarımızı bu sөpkidə davam etdirdik. Jurnalist Kərim Kərimli qətlə yetirilmiş icra başçısının ölüm səbəbləri haqqında məsələləri müsahibələrinin birində demişdi: “Mərhum deputat Şadman Hüseynov Milli Məclisdəki çıxışlarından birində demişdi ki, Şuşanın icra başçısı Mikayıl Gözəlov Qarabənd üzərində vertolyotun vurulması ilə bağlı sirləri bildiyinə görə qətlə yetirilib. Qarabənd üzərində Azərbaycan vertolyotu 1991-ci il noyabrın 20-də vurulub. Mikayıl Gözəlov isə həmin il dekabrın 11-də qətlə yetirilib. Bu isə əmi 21 gün sonra deməkdir. Hər halda, Mikayıl Gözəlovu öldürən şəxs məlumdur. Amma sualınızın ikinci, yəni “niyə öldürüldü” hissəsinin cavabı isə hələ tapılmayıb. O zaman səslənən və çox adamın da əmin olduğu məlumatlardan biri də bu idi ki, həmin gün, yəni dekabrın 11-də axşam saat 20.00-da işğalçı Ermənistanın silahlı quldur dəstələrinin Qarabağdakı mövqelərinə və

dayaq nöqtələrinə qarşı çox yaxşı hazırlanmış və ciddi bir əməliyyat başlayacaq. Həmin əməliyyatı idarə edən qərargaha da Gözəlov özü rəhbərlik etməli idi. Lakin əməliyyatın başlanmasından təxminən 45-50 dəqiqə qabaq onu aradan götürdülər...

Və bütün hücum əməlləri ləğv edildi. Ermənilər isə hücumu keçdilər. Gözəlovun ölümündən dərhal sonra bir-birinin ardınca Cəmilli, Meşəli, Kərkicahan və s. kimi strateji yaşayış məntəqələri - kənd və qəsəbələr darmadağın edilərək yandırıldı, onlarla insan qətlə yetirildi və s. Onu da deyim ki, Mikayıl müəllimin ölümündən sonra bir jurnalçı kimi müsahibə aldığı onlarla adam bu fikirləri söyləyib, yaxud təsdiq edib”.

Gözəlovun oğlu nə deyir?

3 qız bir oğul atası olan Gözəlovun yeganə oğlu Müşfiq Gözəlov atası ilə bağlı xatirələrini bölüşərək demişdi ki, dəfələrlə ermənilər Şuşaya tanklardan, toplardan atəş açan zaman cavab atəşi ilə onları susdurmağa əmr verdiyi üçün rəhbərlik tərəfindən atasına təzyiq olub: “Şuşaya güclü atəşlər olan vaxtı və atam günün əksər hissəsini işdə olduğuna görə biz qonşularla birlikdə zirzəmidə gecələyirdik. Belə xatırlayıram ki, bir gecə atam zirzəmiyə gəldi və həmin zaman yanında hərbi geyimdə, iki hərbi şəxs var idi. Atamı görəndə kimi çox sevindim. Amma uşaq olduğum üçün zirzəmidə niyə qaldığımızı o vaxtlar dərk edə bilmirdim. Atam icra başçısı olan dönmədə babam dəfələrlə istəyib ki, bizi Şuşadan Ağdama aparsın. Çünki Şuşada vəziyyət çox gərgin idi. Anam danışırdı ki, atam buna qəti etiraz edibmiş. “Şuşanın müdafiəsinə rəhbərlik edən adamın ailəsi buradan çıxsa Şuşada kim qalar?!” deyib. Ona görə də atamın qətlə yetirildiyi günə qədər biz orada olmuşuq”.

Oğlunun sözlərinə görə, müəy-

yən qruplar var idi ki, Gözəlovun varlığı onları narahat edirmiş. Yaxın ətrafı bunları bildiyinə görə, atasına mühafizəçi ilə gözməyi təklif etsələr də, o, bundan imtina edib. “Xalqın içərisində kimdən qorunuram” deyərmiş. Hətta icra başçısının xidməti otağında belə heç vaxt mühafizəçi olmayıbmiş.

Təcili yardım sürücüsü icra başçısını niyə qətlə yetirsin?

“Bir təcili yardım sürücüsünün icra başçısını qətlə yetirməsi nəyinə lazım idi?” sualı illər boyu məni də düşündürüb deyən Müşfiqin sözlərinə görə, atasını otağında güllələyən Elbrus adlı şəxs bu haqda heç vaxt danışımayıb: “Mən bir neçə dəfə onunla görüşmək istəsəm də, icazə verilməyib. O şəxsin qohumları da əslən Şuşadandır. Bir neçə il əvvələ kimi anasının və qardaşının yaşadığını eşitmişdim. Həmin şəxsin qardaşı ilə görüşüm tam təsadüf nəticəsində olub və bu barədə danışmaq istəmirəm. Çox insanlar qətlin sifarişlə yerinə yetirildiyini düşünürlər”.

Ayaz Mütəllibov Mikayıl Gözəlova göstəriş vermişdi ki...

Qarabağ müharibəsinin fəal iştirakçılarından olan, Qarabağın Həccəri kimi tanınan Səbirə Mahmudova isə o illəri belə xatırlayır: “Mikayıl Gözəlova güllə atan təcili yardım maşınının sürücüsü idi. Sürücünün anası da erməni idi. Maraqlı da burasıdır ki, adı bir sürücünün icra hakimi ilə nə işi var idi? Qarabənd faciəsindən sonra Ayaz Mütəllibov Mikayıl Gözəlova göstəriş vermişdi ki, Xankəndinə bir dənə də olsun güllə atılmasın. Mikayıl Gözəlov Şuşa ətrafında gizlənməmiş erməni yaraqlılarını Şuşanın qoçaq oğlanlarının köməyi ilə tutub, türməyə salmışdı. Sonradan Bakıdan gələn istintaq qrupunun rəhbəri Məbud Hüseynov Şuşa türməsinə ermənilərin çoxunu buraxdı”.

Mövzunu davam etdirəcəyik.

ARAŞDIRMA